

Sápmi som en diskursiv resurskoloni

En fallstudie av gruvan i Gállok och de
legitimeringsdiskurser som replikerar den
koloniala logiken

Martyna Sambor

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Politics kandidat - hållbar utveckling
Uppsala 2026

Sápmi som en diskursiv resurskoloni. En fallstudie av gruven i Gállok och de legitimeringsdiskurser som replikerar den koloniala logiken

Sápmi as a discursive resource colony. A case study of the Gállok mine and the legitimization discourses that replicate colonial logic

Martyna Sambor

Handledare: Patrik Oskarsson, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i Hållbar utveckling, G2E
Kurskod: EX1019
Program/utbildning: Politices kandidat - hållbar utveckling
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: resurskolonialism, grön extraktivism, hållbar utveckling, diskursanalys, Gallók, gruvdrift, totalförsvar, Sapmi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Utiifrån en fallstudie av en planerad järnmalmsgruva i Gallók analyserar uppsatsen hur den svenska staten diskursivt konstruerar gruvan i Jokkmokks kommun som ett led i den fortsatta konstruktionen av Sápmi som resurskoloni. Utgångspunkten är att den resurskoloniala diskursen om Sápmi fortfarande skapas av den svenska statens myndigheter, lagstiftning och institutionella ramverk, samt offentliga uttalanden, tillsammans med en mer nyttillkommen diskurs om nationell säkerhet.

Med utgångspunkt i Faircloughs kritiska diskursanalys studeras det hur centrala statliga legitimeringsdiskurser (statlig nationalisering av Norrland, hållbar utveckling och nationell försörjningsberedskap) används för att möjliggöra gruvdriften i Gallók. Det empiriska materialet utgörs av statliga samt icke-statliga dokument kopplade till planeringen av gruvan, samt relaterade juridiska och administrativa dokument.

Studien identifierar tre sammanlänkade mekanismer i den statliga diskursen. För det första nationaliseras Gallók genom de juridiska kategorierna riksintresse och god hushållning, vilka transformerar politiska val till tekniska bedömningar. För det andra teknokratiseras hållbarhetsdiskursen genom att grön omställning konstrueras som teknisk lösning via direktreducerad järnmalm, medan politiska alternativ som minskad konsumtion och cirkulär ekonomi eller referenser till samernas sätt att använda resurser på osynliggörs. För det tredje sker från 2025 en säkerhetspolitisering där hållbarhetsargumenten alltmer kompletteras eller ersätts av totalförsvarsargument. En central iakttagelse är att JIMAB:s diskurs i hög grad återanvänder dessa statligt etablerade kategorier, vilket bekräftar att den koloniala diskursen om Sápmi i grunden är statlig och att gruvbolagen är aktörer i nätverket. Studien identifierar också den centrala motsägelsen mellan den svenska statens bedömning att Laponias världsarvsstatus inte äventyras och Världsarvskommitténs beslut i Paris 2025 att inga ytterligare beslut ska fattas som möjliggör gruvutvinning i Kallak/Gállók.

Nyckelord: Resurskolonialism, grön extraktivism, hållbar utveckling, diskursanalys, Gallók, gruvdrift, totalförsvar, Sapmi

Abstract

Through a case study of a planned iron ore mine in Gállok, this thesis analyses how the Swedish state discursively constructs the mine in Jokkmokk municipality as part of the continued construction of Sápmi as a resource colony. The point of departure is that the resource-colonial discourse on Sápmi is still produced by Swedish state agencies, legislation and institutional frameworks, and by public statements, together with a more recent discourse of national security. Drawing on Fairclough's critical discourse analysis, the study examines how central state legitimisation discourses (sustainable development and national security of supply) are used to enable mining in Gállok. The empirical material consists of state documents related to the planning of the mine, such as the government's concession decision, court rulings, legislation and official statements, together with related legal and administrative documents. The mining company's own consultation document is examined not as state discourse, but in order to assess the extent to which it reuses these state-established categories.

The study identifies three interlinked mechanisms in state discourse. First, Gállok is nationalised through the legal categories of national interest (riksintresse) and good resource management (god hushållning), which transform political choices into technical assessments. Second, the sustainability discourse is technocratised: the green transition is constructed as a technical solution

through direct reduced iron, while political alternatives such as reduced consumption and circular economy, as well as Sámi ways of using and managing resources in Sápmi are rendered invisible. Third, from 2025 onwards a securitisation takes place, in which sustainability arguments are increasingly supplemented or replaced by total-defence arguments. A central observation is that the company's discourse largely reuses these state-established categories, indicating that the colonial discourse on Sápmi is fundamentally a state discourse and that mining companies appear as actors within the network rather than as its originators. The study also identifies a central contradiction between the Swedish state's assessment that Laponia's World Heritage status is not jeopardised and the World Heritage Committee's 2025 Paris decision that no further decisions enabling mining in Kallak/Gállok should be taken.

Keyword: resource colonialism, green extractivism, sustainable development, discourse analysis, Gállok, mining, total defence, Sápmi

Innehållsförteckning

Förkortningar	6
1. Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställning	10
2. Teoretiskt Ramverk	11
2.1 Resurskolonialism	11
2.2 Hållbar utveckling som teknokratisk diskurs	12
2.3 Resursers säkerhetspolitisering	14
3. Metod	16
3.1 Kritisk diskursanalys	16
3.2 Material och avgränsningar	17
3.3 Analysprocess	18
3.4 Begränsningar och positionering	18
4. Empiri och analys	20
4.1 Regeringens beslut ignorerade röster och prioriteringar	20
4.1.1 Länsstyrelsen och Sametinget avstyrkte	20
4.1.2 UNESCO:s expertbedömning	21
4.1.3 Den slutgiltiga prioriteringen och tillväxtens logik	22
4.2 Nationaliseringen av Gállok	22
4.3 Hållbar utveckling som teknokratisk legitimering	24
4.4 Världsarvet Laponia: motsägelsen mellan nationell och internationell syn på hållbarhet	25
4.5 Säkerhetspolitisering: när hållbarheten försvinner för säkerhetstänkandets skull ..	26
5. Slutsats	29
Referenser	32

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
DRI	Direktreducerat järn
EU	Europeiska Unionen
HFD	Högsta Förvaltningsdomstolen
JIMAB	Jokkmokk Iron Mines AB
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. Inledning

Att Sápmi har varit en koloni i statliga ögon är inget nykommet fenomen. Den koloniala attityden mot samernas kulturella och territoriella värden har varit närvarande sedan 1500-talet, då den svenska kronan började beskatta samerna som bebodde markerna i dagens Lappland (Forum för levande historia 2024). När silver upptäcktes i Nasafjäll 1634 blev det ännu viktigare för svenska kronan att hävda svensk mark i den s.k. ”Lappmarken” (SO-rummet 2026). Året därpå, Carl Bonde, kammarråd under tiden, har i ett brev till statsmannen Axel Oxenstierna uttryckt att Norrland skulle bli Sveriges Västindien, en alldeles egen koloni som skulle ge nya resurser till ett kungarike på obestånd (Langston 2019). Även om samerna försedde den svenska kronan med viktiga resurser, sågs Norrland som tom på innevånare. Dessa föreställningar rättfärdigade de tidiga målbilder om Norrland som Sveriges koloni för resursutvinning (Langston 2019).

De etniska och kulturella skillnaderna mellan kolonizatör och koloniserade är centrala för att förstå varför detta utgör ett kolonialt projekt snarare än bara en intern utvecklingsfråga. Sápmi är samers traditionella territorium¹ med en kultur, ett språk och en livsstil som skiljer sig från den svenska majoritetskulturen. Som Forum för levande historia (2024) påpekar var den svenska kronans politik gentemot samerna en kombination av exploatering och assimilering: dels togs marker och resurser i besittning, dels gjordes försök till tvångsassimilering av samiska barn i svenska folkskolor och förbud att tala samiska på skolhem, men även genom offentliga uttalanden av tjänstemän såsom skolinspektören Vitalis Karnell när han skrev 1905 i tidskriften Dagny:

Gynna gärna lapparna på allt sätt, gör dem till sedliga, nyktra och nödtorftigt bildade människor, men låt dem inte läppja på civilisationens bågare i övrigt, det blir i alla fall bara ett läppjande, men det har aldrig och skall aldrig bli till välsignelse. Lapp skall vara lapp. (SOU 1975:100)

När man tillämpar kolonialismens grundläggande kriterier: *”en främmande macts erövring och kontroll av andra folks marker, varor och värden”* (Össbo & Lantto 2011) framträder dock den svenska statens behandling av Sápmi som kolonial. Idag kan man inte tala om förtryck i den öppna meningen som var fallet under tvångskristnandet eller rasbiologins era fram till ca 1950, men kontrollen är fortfarande omfattande och det finns delade åsikter om huruvida den utövas på ett rättvist sätt. Den svenska politiken har sedan andra hälften av 1900-talet

---

¹ Sápmi territorium sträcker sig över de nordligaste och mellersta delarna av Sverige, men även bortom Sveriges gränser. Samiskt land utvidgar sig även från mellersta delarna av Norge och når den nordligaste delen av Finland och Kolahalvön i Ryssland. Det uppskattas finnas 80 000 – 110 000 samer i hela världen. Forum för levande historia 2024 <https://www.levandehistoria.se/fakta/nationella-minoriteter-statens-paverkan/samer-i-sverige>

förändrats: samiska barn har idag rätt till undervisning på samiska, Sametinget inrättades 1993 som folkvalt organ och statlig myndighet, och samerna erkändes som urfolk av Sveriges riksdag 1977 och som nationell minoritet år 2000 (Forum för levande historia 2024). Dessa reformer innebär en avgörande skillnad mot rasbiologins och tvångsassimileringsens era. Samtidigt når de samiska rättigheterna inte fram till beslutsrätt över och vinstdelning i den storskaliga resursutvinningen av skog, vattenkraft och mineraler, vilket är denna uppsats centrala empiriska iakttagelse: medan symbolisk och kulturell upprättelse har skett, har den materiella kolonialiseringen av Sápmi fortsatt i nya former.

Det som har förändrats är legitimeringsdiskurserna. Med legitimeringsdiskurs avses här de språkliga och institutionella ramverk genom vilka maktutövning framställs som rationell och nödvändig snarare än som politiska val (Fairclough 2003). Där den tidiga kolonialismen motiverades med kronans behov av resurser och stormaktsstatus, och 1900-talets industrikolonialism med argument om modernisering och nationalekonomiskt intresse (Össbo & Lantto 2011). Hållbar utveckling och grön omställning har blivit centrala argument från omkring 2015, där ny gruvdrift framställs som nödvändig för att möjliggöra fossilfritt stål och klimatmål (Nightingale 2019; Langston 2019). Från 2025 har dessutom säkerhetspolitiska argument om totalförsvaret och nationell försörjningsberedskap tillkommit och alltmer trängt undan hållbarhetsdiskursen (Regeringskansliet 2026). Det centrala för denna uppsats är dock att dessa nya legitimeringsformer inte avlöser den koloniala logiken utan vidareför den i ny språkdräkt.

I detta sammanhang utgör Kallak (Gálllok) i Jokkmokks kommun det senaste exemplet på hur Sápmi som resurskoloni vidmakthålls med nya argument. År 2013 ansökte det brittisk-svenska bolaget Jokkmokk Iron Mines AB (JIMAB), dotterbolag till Beowulf Mining plc, om bearbetningskoncession för en järnmalmsfyndighet belägen cirka 40 kilometer väster om Jokkmokk och 34 kilometer från UNESCO-världsarvet Laponia. Området ligger inom renskötselområdena för Jáhkågasska tjiellde, Sirges, Tuorpon och Unna tjerusj samebyar. Efter nästan ett decennium av utredningar och remissrundor beviljade regeringen koncession den 22 mars 2022, trots att Länsstyrelsen i Norrbottens län, Sametinget, samtliga fyra berörda samebyar, Svenska Samernas Riksförbund, Naturskyddsföreningen samt UNESCO:s expertorgan ICOMOS avstyrkt (Regeringen 2022). Beslutet överklagades men Högsta förvaltningsdomstolen fastställde det den 25 juni 2024 (HFD 2024). Gálllok är därmed ett av flera gruvprojekt som legitimeras med hållbarhetsargument, men det är ett särskilt intressant exempel eftersom det förenar en exceptionellt bred avstyrkan från regional, samisk, civil och internationell expertis med en samtidigt populär statlig diskurs om hållbar utveckling och nationell försörjningsberedskap.

Figur 1. Karta över den uppskattade gränsen för de områden som traditionellt brukats av samerna. Samiska ortnamn: O. Korhonen (FI, NO, SE) & J. Sergayeva (RUS). Topografi: EEA 2014. Analys och design: Johanna Roto, Nordregio (2014).

Tidigare forskning har analyserat samiska rättigheter i Gállok-konflikten (Jannok Nutti 2023), gruvkonflikter ur miljörättsperspektiv samt kolonialismens historiska kontinuitet i området (Össbo & Lantto 2011; Fur 2013; Kuokkanen 2019). Stiernström (2023) har genom etnografiskt fältarbete i Storumans kommun visat hur gruvprojekt på lokal nivå diskursivt depolitiserats och hur hållbar utveckling kommer att betyda just det som måste offras. Vad som dock saknas i tidigare forskning är en systematisk diskursanalys som dels förankrar Gállok i den långa historien av Sápmi som resurskoloni, dels undersöker hur legitimeringsfigurerna: nationalisering av Norrland, hållbar utveckling och försörjningsberedskap samverkar för att vidareföra detta koloniala tankesätt. Denna uppsats bidrar genom att synliggöra hur Sápmi reproduceras som resurskoloni genom dessa specifika diskurser, samt genom att identifiera en central motsägelse mellan den svenska statens bedömning att Laponias världsarvsstatus inte äventyras och Världsarvskommitténs beslut i Paris 2025 att inga ytterligare beslut ska fattas som möjliggör gruvutvinning i Kallak/Gállok (Riksantikvarieämbetet 2026).

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att kritiskt analysera hur svenska staten diskursivt omformulerar och legitimerar Gállok som ett led i den fortsatta konstruktionen av Sápmi som resurskoloni. Genom diskursanalys av främst regeringens beslut om bearbetningskoncession (Regeringen 2022), Högsta förvaltningsdomstolens dom (HFD 2024), Länsstyrelsens avvisande från projektet och JIMAB:s utökade samrådsunderlag (JIMAB 2024) undersöker studien hur legitimeringsdiskurser (statlig nationalisering av Gállok, hållbar utveckling och nationell försörjningsberedskap) samverkar för att möjliggöra den fortsatta konstruktionen av Sápmi som en svensk resurskoloni.

Studien bidrar till förståelsen av hur modern resurskolonialism fungerar genom att visa hur formellt demokratiska och vetenskapliga processer kan maskera koloniala logiker när nationella ekonomiska intressen och klimatmål konfronterar lokala rättigheter och autonomi. Detta är relevant för bredare frågor om klimaträttvisa i den gröna omställningen, där risk finns att perifera områden görs till uppoffringszoner för majoritetens behov.

Uppsatsen utgår från tre forskningsfrågor:

1. Hur nationaliserar och legitimerar den svenska staten diskursivt det föreslagna gruvprojektet i Gállok genom juridiska och administrativa kategorier som riksintresse och god hushållning?
2. Hur används diskurser om hållbar utveckling och grön omställning för att konstruera gruvdrift i Gállok som en del av lösningen på klimatkrisen?
3. Hur konstrueras Sveriges försörjningsberedskap och totalförsvar diskursivt för att legitimera gruvdrift i Gállok från 2025 och framåt?

Den långa historien om Sápmi som resurskoloni utgör studiens bakgrund (inledningen och det teoretiska ramverket) och fungerar som den koloniala kontinuitet mot vilken de tre samtida legitimeringsdiskurserna analyseras. Den behandlas alltså inte som en egen empirisk fråga, eftersom diskursanalysen riktas mot det samtida materialet 2013–2026.

2. Teoretiskt Ramverk

Detta kapitel presenterar de tre teoretiska perspektiv som tillsammans gör det möjligt att analysera Gállok som ett led i den fortsatta konstruktionen av Sápmi som resurskoloni: resurskolonialism och industrikolonialism (Össbo & Lantto 2011; Kuokkanen 2019), hållbar utveckling och hållbar gruvbrytning som teknokratisk diskurs (Nightingale 2019; Langston 2019), samt resursers säkerhetspolitisering som teoretiskt ramverk för att förstå totalförsvarsdiskursens framväxt från 2025 (Klare 2012). Den metodologiska ramen (Faircloughs (2003) tredimensionella kritiska diskursanalys) redovisas separat i metodavsnittet.

2.1 Resurskolonialism

Resurskolonialism syftar på processer där naturresurser i perifera områden extraheras primärt för centrums behov, där lokala samhällen saknar reell kontroll över resurser och beslutsfattande, och där vinster ackumuleras hos externa aktörer (Huskey & Morehouse 1992; Ekers & Prudham 2017). Till skillnad från formell kolonialism, som karaktäriseras av politisk/militär ockupation av främmande territorier, opererar resurskolonialism ofta inom nationalstaten genom legala och formellt demokratiska processer (Kuokkanen 2019). Vad som definieras som nationens behov är i denna logik aldrig neutralt: Kuokkanen (2019) argumenterar för att nationella intressen systematiskt gynnar majoritetssamhället och marginaliserar urfolk genom att kategoriskt skilja mellan nationella och lokala intressen, där det förstnämnda alltid har företräde.

En central diskursiv mekanism inom resurskolonialismens historia är terra nullius-doktrinen, (latin för ingenmansland) idén om att mark som är betraktad som kan ockuperas och användas för dominanta intressen. Doktrinen utvecklades inom europeisk kolonialism och innebar att mark som inte brukades enligt europeiska normer kunde anses sakna legitima ägare och därför fritt approprieras av den koloniserande makten (Li 2014). Doktrinen har formellt övergivits inom modern internationell rätt, bland annat efter Australiens högsta domstols dom *Mabo v. Queensland* (1992), men flera forskare argumenterar för att dess underliggande logik reproduceras i moderna former när urfolksterritorier språkligt konstrueras som outvecklade eller väntande på utveckling (Li 2014; Kuokkanen 2019). I analysen av Gállok-materialet används begreppet för att förstå hur formuleringar som Sveriges största utvecklade kvartsbandade järnmalmsfyndighet (JIMAB 2024, s. 6) diskursivt approprierar marken till nationen Sverige.

Att Sápmi utgör en resurskoloni inom Sveriges gränser är en position som Össbo och Lantto (2011) utvecklar med begreppet industrikolonialism. De argumenterar för att den så kallade blue water thesis (enligt vilken kolonialism

enbart kan ske över oceaner och inte inom en stats konstruerade gränser) har använts för att förneka Sveriges koloniala historia och legitimera det svenska nationalstatsprojektet. Industrikolonialismen, så som den utvecklades under 1900-talet, kännetecknas enligt Össbo och Lantto (2011) av en kombination av lagstiftning som omformade renskötseln till en kollektiv nyttjanderätt utan ägande, ett institutionellt ramverk där lappfogdarna fungerade som statsutnämnda förmyndare över renskötarna, samt en industriell logik där vattenkraft, gruvdrift och järnvägar etablerades på samiska marker med motiveringen att det rörde sig om nationalekonomiskt intresse och allmännytt. Författarna sammanfattar att denna industriella kolonialism utgör en institutionell ordning som upprätthåller de imperialistiska visionerna om nation, modernisering och allmännytt. Begreppet är centralt för denna uppsats eftersom det visar att 1900-talets kolonialism inte var ett brott med tidigare logik utan en fortsättning där lagstiftning, institutioner och teknik tillsammans skapade förutsättningar för fortsatt exploatering.

I Gállok-fallet återfinns industrikolonialismens grundläggande mönster. Geografiskt framträder en uppdelning mellan Stockholm och södra Sverige å ena sidan, och Norrland och Jokkmokk å den andra. Ekonomiskt extraheras järnmalm i Sápmi medan vinsterna ackumuleras hos Beowulfs aktieägare i London och Stockholm. Politiskt fattas besluten i Stockholm av regering och Högsta förvaltningsdomstol. Diskursivt konstrueras Gállok som Sveriges resurs genom kategorier som riksintresse och nationell försörjning. Detta motsvarar vad Huskey och Morehouse (1992) beskriver som en klassisk resurskolonial ekonomi, där periferin görs ekonomiskt beroende av en extern industri och därmed sårbar för boom–bust-cykler.

Ett närliggande begrepp är sacrifice zones, områden som tillåts bära de miljömässiga och sociala kostnaderna för produktion och konsumtion som sker någon annanstans (Lerner 2010). Stiernström (2023) visar hur hållbar utveckling i den rurala norra periferin i praktiken kan komma att betyda just det som måste offras. I Gállok-fallet aktualiseras frågan om Norrland och Sápmi diskursivt konstrueras som en sådan zon, där lokala kostnader vägs lätt mot nationell nytta.

2.2 Hållbar utveckling som teknokratisk diskurs

Andrea Nightingale (2019) visar i sin antologi om miljö och hållbarhet i en globaliserad värld hur hållbar utveckling har blivit en statscentrerad och teknokratisk diskurs som omformar relationen mellan stat, samhälle och natur. Hon identifierar fyra centrala mekanismer som tillsammans utgör en process av depolitisering. För det första depolitiserar miljöfrågor genom att problem omdefinieras från politiska konflikter om makt, rättvisa och fördelning till tekniska problem med tekniska lösningar (Nightingale 2019). Fokus flyttas från frågor om varför och för vem till frågor om hur, det vill säga effektivitet. För det andra naturaliseras tillväxt genom att ekonomisk tillväxt och miljöskydd

presenteras som kompatibla via teknologisk innovation, vilket gör alternativ som degrowth, cirkulär ekonomi och omfördelning otänkbara. För det tredje externaliseras kostnader, så att hållbar produktion lokaliseras till centrum medan miljöförstöring lokaliseras till periferin. För det fjärde osynliggörs maktrelationer genom att fokus på mätbarhet, kvantifiering och teknisk expertis maskerar frågor om kontroll, ägande och fördelning.

Hur ska man navigera inom termer så vaga som hållbarhet och hållbar utveckling? Frågan blir särskilt skarp i gruvkontexten. Vad är det som är ohållbart med gruvutvinning? För det mesta handlar det om vatten- och avfallshantering. Just denna aspekt försöker JIMAB hantera diskursivt genom att framhålla att Gállok innehåller höghaltig järnmalm lämplig för direktreduktion (DRI). Höghaltig järnmalm innebär en kortare reningsprocess och mindre mängd avfall per ton producerat järn, vilket avlastar en del av avfallshanteringsproblemet. Denna tekniska egenskap används i materialet för att positionera Gállok som en moraliskt försvarbar gruva inom den gröna omställningen. Vad som är centralt analytiskt är att den tekniska egenskapen (hög järnhalt) görs till hållbarhetsargument samtidigt som vattenfrågor, kumulativ påverkan, kulturella kostnader och fördelningsfrågor reduceras till sekundära tekniska detaljer som kan hanteras genom villkor och compensation.

Nancy Langston (2019) analyserar i sin studie *Sustainable Mining and the North* en grundläggande paradox i hållbarhetsdiskursen. Naturskydd kräver ekonomiska insatser, men dessa insatser kommer i första hand från naturtillgångar som behöver extraheras. Vi hamnar därmed i ett läge där gruvbrytning ses som verktyg för ekonomisk utveckling, vilken i sin tur anses vara det enda sättet att skapa hållbara processer (Langston 2019). Logiken blir cirkulär: hållbarhet förutsätter ekonomisk styrka, ekonomisk styrka förutsätter resursextraktion, resursextraktion legitimeras som hållbarhet. Denna paradox plågar hela hållbarhetsdiskursen och är särskilt skarp i Norrlands kontext där hållbarhet samtidigt åberopas som motiv för exploatering och som värde som ska skyddas. Langston (2019) visar att balansen mellan kapitalistisk expansion och naturskydd inte är ett tekniskt problem som kan lösas genom bättre teknologi, utan en politisk fråga om vilka prioriteringar samhället väljer att göra.

Nightingale (2019) visar vidare hur grön omställning konstrueras som en huvudsakligen teknologisk process snarare än en social transformation. Detta sker genom att omställningen artikuleras inom kategorierna jobb, ekonomi och teknologi. Inom jobb-kategorin definieras grön omställning som skapande av gröna jobb, vilket legitimerar gruvdrift som grön i den mån den möjliggör sådana jobb. Inom ekonomi-kategorin konstrueras grön omställning som ekonomisk möjlighet, vilket naturaliserar fortsatt tillväxt som förutsättning för hållbarhet. Inom teknologi-kategorin konstrueras grön omställning som beroende av specifika teknologier som DRI-teknik och batterier, vilka i sin tur kräver specifika

råvaror som höghaltig järnmalm. Resultatet är en form av teknologisk determinism där gruvdrift framstår som nödvändig snarare än som ett av flera möjliga politiska val.

Detta mönster, där den gröna omställningen blir motiv för utvidgad resursutvinning, har på senare tid begreppsliggjorts som grön extraktivism (green extractivism). Post och Le Billon (2025) visar hur klimatpolitikens behov av metaller och mineral används för att legitimera nya utvinningsprojekt, ofta i perifera områden och på urfolks marker, med hänvisning till ett överordnat globalt klimatmål. Begreppet är centralt för denna uppsats eftersom det fångar hur Gállok kan framställas som ett bidrag till klimatomställningen samtidigt som projektet vidareför en extraktiv logik.

2.3 Resursers säkerhetspolitisering

För att teoretiskt förstå den diskursiva förskjutningen från hållbarhet till totalförsvar från 2025 behövs ett perspektiv på hur naturresurser omdefinieras till säkerhetspolitiska frågor. Begreppet securitization har sitt ursprung i den så kallade Köpenhamnskolan (Buzan et al. 1998), enligt vilken en fråga blir en säkerhetsfråga genom en språklig handling: en aktör framställer något som ett existentiellt hot som motiverar undantagsåtgärder. Detta talaktsperspektiv är väl förenligt med kritisk diskursanalys, eftersom säkerhet i båda fallen förstås som något som konstrueras snarare än objektivt föreligger. Michael Klare (2012) utvecklar begreppet securitization of resources i sitt verk om den globala kampen om återstående naturresurser. Klare visar att naturresurser, från en initial position som ekonomiska tillgångar inom marknadens domän, kan omdefinieras till säkerhetspolitiska nödvändigheter inom statens kärnintressen. Mekanismen är diskursiv: genom att koppla en resurs till nationell säkerhet (vare sig genom argument om försörjningsberedskap, militär kapacitet eller minskat beroende av geopolitiska motståndare) förflyttas frågan från marknadens till säkerhetspolitikens logik. Detta får tre konsekvenser. För det första exceptionaliseras resursutvinning: säkerhet legitimerar extraordinära åtgärder, inklusive åsidosättande av miljö- och urfolkshänsyn. För det andra depolitiserar frågan, eftersom säkerhet framställs som objektiv nödvändighet snarare än politiskt val. För det tredje försvåras opposition, eftersom motstånd mot resursutvinning kan stämplas som att äventyra säkerheten.

Begreppet totalförsvar är centralt för förståelsen av denna förskjutning. Totalförsvar betecknar all verksamhet (militär, civil och ekonomisk) som krävs för att samhället ska kunna upprätthålla sin funktion vid kris och krig. När järnmalm anförs som en totalförsvarsfråga är poängen inte främst att malm direkt

behövs för försvarsmakten utan att den behövs för den bredare ekonomins och samhällets motståndskraft. För Gállok innebär detta att den specifika malmen (järnmalm för stålproduktion) omdefinieras från en marknadsvara till en strategisk tillgång. Detta är diskursivt viktigt eftersom järnmalm i internationellt perspektiv inte är en bristresurs på samma sätt som vissa sällsynta jordartsmetaller eller litium, och inte heller återfinns bland de råvaror som EU klassar som kritiska eller strategiska (Förordning (EU) 2024/1252). Sverige är dessutom redan en av världens största järnmalmsproducenter genom LKAB. Att Gállok (en relativt liten fyndighet jämfört med Kiruna och Malmberget) trots detta omformuleras till en totalförsvarsfråga är därför analytiskt intressant. Det anmärkningsvärda är inte försörjningsberedskap som säkerhetsfråga i sig, utan hur en säkerhetslogik vars kärna gäller kritiska metaller utsträcks även till en råvara som Sverige inte har brist på. Det är denna utsträckning, snarare än säkerhetsoron som sådan, som analyseras kritiskt i avsnitt 4.5.

Klares (2012) ramverk gör det möjligt att förstå den mekanism genom vilken Gállok omformuleras: när hållbarhetsargument möter kritik om greenwashing eller om bristande klimatnytta, kan totalförsvarsargumentet träda in som reservargument. När opposition mot en gruva kan stämplas som att äventyra försvaret, försvinner i praktiken hållbarhetsfrågan eftersom säkerhetstänkandet överväger. Detta är den centrala teoretiska insikten för denna uppsats: hållbarhetsdiskursen försvinner inte därför att den motbevisats utan därför att den ersätts av en mer kraftfull legitimeringsdiskurs i form av säkerhet. Vad detta innebär för urfolks- och miljö rättigheter är att de utmaningar de möter inte minskar utan byter form.

3. Metod

3.1 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys (CDA) enligt Norman Fairclough utgår från att språk inte enbart beskriver verkligheten utan också bidrar till att forma sociala relationer, identiteter och maktförhållanden. Diskurser förstås därför inte som neutrala representationer av världen utan som sociala praktiker som både påverkar och påverkas av materiella och institutionella förhållanden (Fairclough 1992; 2003).

Utgångspunkten i Faircloughs teori är att språkbruk alltid är kopplat till makt. Genom specifika sätt att formulera problem, definiera aktörer och beskriva samhällsutveckling etableras vissa perspektiv som rationella och självklara medan andra marginaliseras eller osynliggörs. Kritisk diskursanalys syftar därför inte enbart till att analysera vad som sägs, utan också hur det sägs, vilka antaganden som görs möjliga och vilka sociala konsekvenser dessa representationer kan få.

Faircloughs tredimensionella modell består av tre analytiska nivåer: text, diskursiv praktik och social praktik. Textnivån omfattar analys av ordval, grammatik, modalitet, metaforer och representationer av aktörer. Den diskursiva praktiken rör hur texter produceras, cirkulerar och bygger vidare på andra diskurser genom interdiskursivitet. Den sociala praktiken avser de bredare samhälleliga och institutionella sammanhang inom vilka diskurserna verkar, exempelvis relationen mellan stat, industri, urfolksrättigheter och nationell ekonomisk politik.

I denna uppsats används Faircloughs modell för att analysera hur svenska staten och gruvindustrin diskursivt konstruerar Kallak/Gållok genom narrativ om nationellt intresse, hållbar utveckling och försörjningsberedskap. Analysen fokuserar särskilt på hur vissa aktörer tillskrivs handlingskraft och legitimitet, medan andra positioneras som lokala hinder eller särintressen.

Analysen av textnivån fokuserar på fyra centrala aspekter:

För det första analyseras vilka ord och begrepp som används för att beskriva Gållok och gruvdriften. Här undersöks exempelvis hur formuleringar som "nationellt intresse", "grön omställning" och "hållbar utveckling" fungerar legitimerande.

För det andra analyseras transitivitet och agency. Detta innebär att undersöka vilka aktörer som framställs som handlande subjekt och vilka som främst framträder som objekt för beslut och utveckling. Exempelvis analyseras hur staten och industrin ofta framställs som aktiva problemlösare medan samebyar och lokalsamhällen främst framträder i relation till konsekvenser eller invändningar.

För det tredje analyseras modalitet, alltså hur säkerhet, nödvändighet och legitimitet uttrycks språkligt. Formuleringar som att gruvan ”behövs” för den gröna omställningen eller att Sverige ”måste” säkra strategiska råvaror studeras som exempel på hur vissa politiska prioriteringar framställs som självklara eller ofrånkomliga.

För det fjärde analyseras interdiskursivitet, det vill säga hur olika diskurser kombineras och förstärker varandra. I materialet sammanflätas exempelvis klimatsdiskurser, säkerhetspolitiska diskurser och nationalekonomiska argument för att legitimera gruvdriften i Gállok.

Syftet med analysen är inte att fastställa om gruvdriften objektivt är rätt eller fel, utan att undersöka hur vissa förståelser av Gállok görs legitima genom språk och institutionell makt, samtidigt som alternativa förståelser marginaliseras.

3.2 Material och avgränsningar

Det primära empiriska materialet utgörs av tre centrala dokument. Regeringens beslut om bearbetningskoncession från den 22 mars 2022 (Regeringen 2022) är 33 sidor och innehåller utförliga referat av samtliga remissinstansers yttranden, vilket gör det till ett ovärderligt material för att förstå hur olika myndighetsröster vägs mot varandra och hur regeringen motiverar sin slutgiltiga prioritering. Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål 3893-22 från den 25 juni 2024 (HFD 2024) utgör den slutgiltiga juridiska legitimeringen av gruvan. JIMAB:s utökade samrådsunderlag från september 2024 (JIMAB 2024) utgör företagets egen legitimering av projektet. Eftersom uppsatsens syfte är att analysera den statliga diskursen analyseras detta dokument inte som ett uttryck för statens diskurs, utan som en jämförelsepunkt: det undersöks i vilken utsträckning bolaget återanvänder de kategorier och formuleringar som staten redan etablerat, såsom riksintresse, god hushållning och hållbar utveckling. På så vis fungerar samrådsunderlaget som ett belägg för var den diskursiva ordningen har sitt ursprung.

Som kompletterande primärmaterial används regeringens pressmeddelande från den 12 januari 2026 om gruvor som avgörande för totalförsvaret (Regeringskansliet 2026), Naturvårdsverkets yttrande från januari 2026 över Statskontorets rapport om förvaltningen av världsarvet Laponia (Naturvårdsverket 2026) samt Riksantikvarieämbetets nyhet från februari 2026 om Sveriges rapportering till Unesco om världsarvet Laponia (Riksantikvarieämbetet 2026). Samtliga primärdokument är offentligt tillgängliga och förtecknas separat i referenslistan.

Studien omfattar tidsperioden 2013–2026, från ansökan om bearbetningskoncession till totalförsvarsdiskursens framväxt, med särskilt fokus på den diskursiva förskjutningen mellan perioden 2015–2024 då hållbarhet dominerar som legitimeringsgrund, och 2025–2026 då säkerhet träder fram.

Geografiskt avgränsas studien till Gállok-området i Jokkmokks kommun, men analyseras genomgående i relation till Sápmi i sin helhet och i relation till Stockholm, södra Sverige och EU. Studien omfattar inte intervjuer med lokalbefolkning, inte heller en detaljerad juridisk analys av riksintressekonflikter eller en jämförande analys med andra gruvprojekt.

3.3 Analysprocess

Analysprocessen följer en stegvis logik. I ett första steg gjordes en inledande läsning där primärdokumentet genomlästes för att identifiera övergripande teman, återkommande formuleringar samt inkonsekvenser och retoriska strategier. I ett andra steg jämfördes materialet systematiskt enligt kategorier inspirerade av Fairclough (2003): aktörskategorier som synliggör vilka aktörer som är aktiva respektive passiva, geografiska skalor som visar hur nationellt och lokalt används som moralisk hierarki, temporala konstruktioner som ställer kortsiktig gruvdrift mot långvarig renskötsel, distinktionen mellan tekniska och politiska frågor, modalitet och nödvändighet i form av modalverb som behövs och kräver kontra kan och bör, samt metaforer och bildspråk.

I ett tredje steg analyserades intertextualitet och diskursiv praktik genom att undersöka hur dokumenten refererar till varandra, vilka diskurser som länkas samman (exempelvis nationalism, hållbarhet och säkerhet) samt vilka röster som hörs och vilka som tystas. I ett fjärde steg utfördes makroanalysen, där fokus låg på hur diskursen reproducerar resurskolonialism, vilka maktrelationer som naturaliseras och vilka alternativ som görs otänkbara. I ett femte steg gjordes den teoretiska tolkningen, där begreppen industrikolonialism, terra nullius, teknokratisk hållbarhet och säkerhetspolitisering applicerades för att visa hur diskursen fungerar ideologiskt.

3.4 Begränsningar och positionering

Diskursanalysens styrkor ligger i dess förmåga att synliggöra makt i språk, att visa hur självklarheter konstrueras och att avslöja ideologiska funktioner i till synes neutrala dokument (Fairclough 2003). Samtidigt har metoden begränsningar: den säger ingenting om de faktiska materiella effekterna av gruvprojektet utan endast om dess diskursiva konstruktion. Det finns en risk för övertolkning, och författarens normativa position påverkar vilka frågor som ställs. Dessa begränsningar hanteras genom transparens i form av tydliga citat ur materialet, genom systematisk kodning som motverkar slumpmässiga exempel, och genom teoretisk förankring i etablerade begrepp. Eftersom studien analyserar offentliga dokument föreligger inga etikprövningskrav. Jag tar ställning för lokalsamhällets och urfolks rättigheter och mot exploaterande resurskolonialism, positionen påverkar tolkningen, men hanteras genom transparens och förankring i citat och är

ett medvetet val inom kritisk samhällsvetenskaplig tradition (Fairclough 2003; Tuhiwai Smith 2012).

Att jag som författare tar ställning för lokalsamhällets och urfolks rättigheter väcker frågan om subjektivitet. Här är det avgörande att skilja mellan partiskhet i betydelsen bristande noggrannhet och en medveten, redovisad värdegrund. Inom samhällsvetenskapen är idealet om en fullständigt värderingsfri forskning i dag i hög grad ifrågasatt. Bryman (2012) framhåller att forskarens värderingar kan göra sig gällande i flera led av forskningsprocessen, från val av ämne och frågeställning till tolkning och slutsatser och att det inte är möjligt att helt hålla dem i schack. Den rimliga hållningen blir därför inte att göra anspråk på neutralitet, utan att vara transparent: att tydligt redovisa sina utgångspunkter och hur de kan ha påverkat undersökningen (Bryman 2012).

Robson och McCartan (2016) beskriver på samma sätt hur det positivistiska idealet om värderingsfri vetenskap till stor del förlorat sin trovärdighet, bland annat genom kritik från vetenskapsfilosofer och kritiska teoretiker, och påpekar att även positivistiska forskare accepterar att redan valet av ämne och frågeställning rymmer värderingar. I kvalitativ forskning betraktas forskarens värderingar och reflexivitet (självmedvetenhet) inte som ett fel att eliminera utan som något som accepteras och hanteras öppet (Robson & McCartan 2016). Kritisk diskursanalys tillhör uttryckligen denna tradition, där analysen har ett kritiskt och delvis emancipatoriskt syfte och där forskarens position redovisas snarare än döljs (Fairclough 2003).

Ett AI-baserat språkverktyg har använts i denna uppsats som stöd för språklig granskning samt grammatikkontroll. Verktöget användes endast för korrekturläsning av skriven text.

4. Empiri och analys

Detta kapitel besvarar de tre forskningsfrågorna systematiskt. Avsnitt 4.1 analyserar regeringens beslut om bearbetningskoncession från 2022 som det dokument där den kontinuerliga konstruktionen av Sápmi som resurskoloni manifesteras genom att en bred koalition av myndighetsröster, urfolksinstitutioner och internationella expertorgan systematiskt körs över. Avsnitt 4.2 analyserar nationaliseringen av Gállok och den moderna återanvändningen av terra nullius-logiken i HFD-domen 2024. Avsnitt 4.3 analyserar hur hållbar utveckling och grön omställning används som teknokratisk legitimering. Avsnitt 4.4 analyserar motsägelsen mellan den svenska statens diskurs om Laponias säkerhet och Världsarvskommitténs internationella beslut. Avsnitt 4.5 analyserar säkerhetspolitiseringsen från 2025 och hur hållbarhetsargumenten gradvis trängs undan av totalförsvarsargument.

4.1 Regeringens beslut ignorerade röster och prioriteringar

Näringsdepartementets beslut om bearbetningskoncession från den 22 mars 2022 (N2017/04553) utgör den första formella statliga legitimeringen av Gállok-projektet. Beslutet är diskursivt avgörande eftersom det inte representerar en konsensus mellan myndigheter utan en aktiv prioritering där regeringen åsidosätter ett mycket brett spektrum av invändningar.

4.1.1 Länsstyrelsen och Sametinget avstyrkte

Redan under det inledande samrådsförfarandet 2013–2017 avstyrkte Länsstyrelsen i Norrbottens län ansökan. I regeringsbeslutet refereras detta öppet:

Vid samrådsförfarandet gjorde Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) bedömningen att sökt koncession inte skulle beviljas. Bergmästaren ansåg att det fanns skäl att frånga länsstyrelsens bedömning och hänsköt därför ärendet till regeringen för avgörande. (Regeringen 2022, s. 4)

Den länsstyrelse som enligt 8 kap. 1 § minerallagen har det regionala ansvaret för bedömning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken avstyrkte. Detta är diskursanalytiskt intressant eftersom Länsstyrelsen är en lika fullvärdig del av staten som regeringen, näringsdepartementet eller SGU. Att Länsstyrelsens röst inte får genomslag visar att den statliga diskursen inte är enhetlig. Olika armar av staten kan inta olika positioner, men endast vissa röster räknas i den slutgiltiga prioriteringen. När länsstyrelsen senare i ett kompletterande yttrande utvecklar sin position blir avstyrkandet ännu skarpare:

Sammantaget bedömer länsstyrelsen vid en avvägning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken att riksintresse rennärning ska ha företräde före riksintresse värdefulla ämnen och material. Förhållandet att världsarvet Laponias värden riskerar att skadas stärker länsstyrelsens uppfattning om att den lämpligaste markanvändningen i dagsläget är att en bearbetningskoncession för Kallak K nr 1 inte beviljas. (Regeringen 2022, s. 9)

Sametinget intar samma position med ännu skarpare formuleringar:

Renskötseln i området är den markanvändning som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt utifrån ekologiskt, socialt och samhällsekonomiskt hänsynstagande. Att beakta Sveriges internationella och nationella åtaganden gentemot det samiska folket innebär att bearbetningskoncessionen inte bör beviljas. (Regeringen 2022, s. 14)

Samtliga fyra berörda samebyar avstyrkte. Svenska Samernas Riksförbund avstyrkte. Naturskyddsföreningen avstyrkte. Fastighetsägarna i Björkholmen avstyrkte. Trots denna närmast totala avstyrkan beviljar regeringen koncessionen. Den diskursiva betydelsen av detta är att regeringsbeslutet inte representerar en avvägning mellan myndighetsröster utan en aktiv prioritering av en specifik diskurs över alla andra. Här återupprepas det historiska mönster som Össbo och Lantto (2011) identifierar i sin analys av Porjus, Suorva och Nean: lagstiftning och institutionellt ramverk strukturerar processer så att urfolks och regionala röster formellt inkluderas men reellt åsidosätts.

4.1.2 UNESCO:s expertbedömning

Av särskild diskursiv betydelse är att även UNESCO:s expertorgan ICOMOS och IUCN avstyrkte. I sitt utlåtande, som refereras i regeringsbeslutet, slår expertorganen fast följande:

Sammanfattningsvis är ICOMOS bedömning av omfattningen och svårighetsgraden av den föreslagna verksamhetens påverkan att den verkar vara åtminstone måttligt negativ och därmed att den eventuella effekten eller övergripande påverkan anses vara stor/mycket stor. (Regeringen 2022, s. 14)

ICOMOS uttrycker bedömningen i kvalificerade termer. Detta är expertbedömning från det organ vars uppdrag det är att utvärdera världsarvspåverkan globalt. Expertorganen krävde dessutom att en fördjupad konsekvensanalys utförs i enlighet med IUCN:s World Heritage Advice Note on Environmental Assessment innan beslut fattas. Bolaget lämnade aldrig in den begärda reviderade miljökonsekvensbeskrivningen, vilket flera samebyar i sina yttranden påpekade som anmärkningsvärt (Regeringen 2022). Trots detta beviljade regeringen koncessionen. Att internationell expertis avstyrker och samtidigt ignoreras är diskursivt centralt eftersom det visar att den nationella

prioriteringen av extraktion sker även när den möter motstånd från det internationella system Sverige formellt är en del av.

4.1.3 Den slutgiltiga prioriteringen och tillväxtens logik

Trots de breda invändningarna fattade regeringen följande slutsats:

Vid en samlad bedömning av vilket ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt i det aktuella området och efter en avvägning mellan ekologiska, sociala och samhällsekonomiska synpunkter finner regeringen att företräde ska ges åt riksintresset för värdefulla ämnen eller material (Regeringen 2022, s. 32).

Det avgörande motivet bakom denna prioritering framträder i regeringsbeslutets motivering. Regeringen skriver att verksamheten är att betrakta som av betydelse för samhällsutvecklingen när det gäller tillväxt och sysselsättning och hänvisar till Jokkmokks befolkningsminskning och kommunens möjligheter att klara välfärdens utmaningar (Regeringen 2022, s. 31). Den diskursiva mekanismen är densamma som har använts genom hela historien om Sápmi som resurskoloni. Det historiska mönster Össbo och Lantto (2011) identifierar i kraftutbyggnaden vid Porjus och Suorva återupprepas: lokal kris konstrueras som motiv för extern intervention, samhällsekonomi definieras tekniskt genom tillväxt och arbetstillfällen, och de specifika kostnaderna för urfolksamhället osynliggörs. Sammantaget visar regeringsbeslutet hur den statliga diskursen om Sápmi reproducerar koloniala maktrelationer även när formellt demokratiska procedurer följs.

4.2 Nationaliseringen av Gállok

En central del i skapandet av den diskursiva resurskolonin är att lyfta fyndigheten ur sin lokala kontext och göra den till statlig egendom. JIMAB (2024, s. 6) sätter tonen genom att beskriva området som ”Sveriges största utvecklade kvartsbandade järnmalmsfyndighet”. Ovanstående explicit påminner om en modern form av terra nullius som antyder att landskapet befinner sig i ett ofullständigt eller vilande tillstånd. Markens nuvarande användning (som renbetesland, kulturlandskap, jaktmark och bärmark) osynliggörs diskursivt till förmån för dess potentiella värde för nationen.

Det är textuellt anmärkningsvärt att JIMAB, vars moderbolag Beowulf Mining plc är ett brittiskt börsnoterat bolag, talar om Sveriges största och om att Sverige ligger i framkant (JIMAB 2024, s. 6) som om bolaget vore en integrerad del av det svenska kollektivet. Denna språkliga inkorporering är ett konkret uttryck för hur kolonial appropriering fungerar diskursivt: extern aktör gör sig till röst för

centrum när det gagnar projektet. Vinsterna kommer dock att flyta ut till Beowulfs aktieägare i London, inte till det svenska kollektiv vars röst företaget approprierar. Högsta förvaltningsdomstolen cementerar bilden av Gállok som nationell tillgång genom redogörelsen för SGU:s utpekande:

I egenskap av ansvarig sektorsmyndighet beslutade SGU år 2013 att peka ut fyndigheten i Kallak som riksintresse avseende värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Inför beslutet remitterades ärendet till Boverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län som ansåg att Kallak inte borde utpekas som riksintresse, bl.a. eftersom fyndigheten inte ansågs vara av stor betydelse för Sveriges försörjningsberedskap. (HFD 2024, p. 68)

Här framträder den diskursiva hierarkin med yttersta klarhet. Två remissinstanser (Boverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län) avstyrkte att Gállok skulle klassas som riksintresse, just med hänvisning till att fyndigheten inte var av stor betydelse för Sveriges försörjningsberedskap. SGU överprövade dessa bedömningar. Den juridiska kategorin riksintresse transformerar därigenom ett politiskt val till en juridisk-teknisk kategori, så att det som klassificeras framstår som objektivt snarare än som resultat av maktrelationer. Det är denna mekanism Össbo och Lantto (2011) beskriver som industrikolonialismens kärna: lagstiftning används som taktik för att uppnå vissa mål, där det som ser ut som administrativ rutin i själva verket är ett uttryck för centrum-periferi-relationer.

Den koloniala logiken når sin kulmen i HFD:s formulering om god hushållning:

I ett långsiktigt perspektiv innebär den gruvverksamhet som ansökan om bearbetningskoncession avser ett intrång under en begränsad tid i markområden som används för rennärings, inom ett relativt sett mindre område, med potential att generera betydande samhällsekonomiskt positiva effekter, vilket är att betrakta som god hushållning med områdets resurser. (HFD 2024, p. 10)

Domstolen utför här en dubbel minimering. Genom formuleringarna under en begränsad tid och relativt sett mindre område devalveras rennärings existentiella betydelse. Renskötseln har pågått i området i över tusen år (SO-rummet 2026), men genom att gruvdriften sätts som temporal referenspunkt minimeras intrånget. Att exploatera marken transformeras diskursivt till att vara god hushållning. Detta är inget annat än samma logik som låg bakom den svenska kronans 1600-talsförhoppning att Norrland skulle bli Sveriges Västindien (SOU 2026:15 s. 278): den outnyttjade marken ska göras nyttig genom centrum intervention. Skillnaden är att 1600-talets argument var öppet kolonialt medan 2020-talets argument framträder i en juridisk-teknisk språkdräkt som maskerar sitt ideologiska innehåll. Strukturen är dock densamma. Renskötseln, det levande Sápmi, reduceras till en aktivitet på mark vars verkliga värde definieras av centrum. Sammantaget visar nationaliseringen av Gállok hur den koloniala

logiken kring Sápmi vidareförs genom moderna juridiska kategorier som riksintresse och god hushållning.

4.3 Hållbar utveckling som teknokratisk legitimering

Hur ska man navigera inom termer så vaga som hållbarhet och hållbar utveckling? Den fråga som Langston (2019) ställer ramar in detta analysavsnitt. Vad är det egentligen som är ohållbart med gruvutvinning? För det mesta handlar det om vatten- och avfallshantering. JIMAB:s strategi i samrådsunderlaget är att vända detta till en fördel. Eftersom Gállok innehåller höghaltig järnmalm lämplig för direktreduktion (DRI), kortas reningsprocessen och avfallsmängden per ton producerat järn minskar. Företaget skriver:

Stål är avgörande för utvecklingen av infrastruktur, inklusive infrastruktur som behövs för att genomföra den gröna omställningen [...] Stålintustrin har påbörjat ett antal initiativ för att minska utsläppen, bland annat genom att ersätta masugnar med ljusbågsugnar och genom att utveckla teknik för direktreduktion av järn (DRI) [...] för att deras potential ska kunna realiseras kräver dessa koldioxidminskande tekniker också höghaltig järnmalm med låg inblandning av förorenande ämnen (JIMAB 2024, s. 6).

Den diskursiva operationen är subtil men effektiv. Problemet definieras tekniskt som koldioxidutsläpp per ton stål, varför lösningen blir teknisk i form av bättre teknologi via DRI och höghaltig järnmalm. Det är just denna inramning Nightingale (2019) beskriver som teknokratisk depolitisering. Vad som inte räknas som lösning är att minska stålkonsumtionen, att återvinna mer eller att utveckla cirkulär ekonomi. Modalverbet kräver är diskursivt slående: teknologin har en egen vilja och måste ha just Gállok-järn för att fungera, även om Sverige redan har världens största underjordiska järnmalmsgruva i Kiruna och stora reserver i Malmberget och Aitik.

Här blir paradoxen Langston (2019) identifierar central. Naturskydd kräver ekonomiska insatser, men dessa insatser kommer i första hand från extraktion av just de naturresurser som ska skyddas. Vi hamnar i ett läge där gruvbrytning ses som verktyg för ekonomisk utveckling som i sin tur anses vara det enda sättet att skapa hållbara processer (Langston 2019). Logiken blir cirkulär: hållbarhet förutsätter ekonomisk styrka, ekonomisk styrka förutsätter resursextraktion, resursextraktion legitimeras som hållbarhet. JIMAB:s formulering om DRI illustrerar exakt denna cirkulation. Den höga järnhalten görs till hållbarhetsargument samtidigt som vattenfrågor, kumulativ påverkan över Norrbottens redan exploaterade landskap, och fördelningsfrågor om vem som konsumerar stålet reduceras till sekundära tekniska detaljer. Som Langston (2019) påpekar är denna balans mellan kapitalistisk expansion och naturskydd inte ett tekniskt problem som kan lösas genom bättre teknologi, utan en politisk fråga om vilka prioriteringar samhället väljer.

En aspekt av teknokratiseringen är vad som systematiskt tystas. Begreppet återvinning av stål förekommer inte i något av de analyserade dokumenten från JIMAB eller HFD. Diskursivt får denna frånvaro effekten att behovet av ny järnmalm framstår som självklart, eftersom återvinning som alternativ aldrig artikuleras. Cirkulär ekonomi förekommer inte heller, trots att begreppet är ett officiellt mål inom EU. Minskad konsumtion saknas helt i materialet, ett alternativ som skulle aktualisera frågan om tillväxt men som aldrig förs fram. Som Fairclough (2003) påpekar är tystnader lika viktiga som det som sägs. Genom att systematiskt undvika att nämna återvinning, cirkulär ekonomi och minskad konsumtion skapas en diskursiv värld där dessa alternativ inte existerar. Det rör sig inte om censur utan om hegemonisk naturalisering: vissa alternativ är så otänkbara inom den dominerande diskursen att de inte ens artikuleras. Resultatet är en diskursiv ordning där Gállok framstår som rationellt svar på klimatfrågan, medan de politiska alternativen aldrig får träda fram. Detta är hur hållbar utveckling, i den teknokratiska form den får i Gállok-materialet, i praktiken blir motorn för fortsatt exploatering snarare än ett hinder för den.

4.4 Världsarvet Laponia: motsägelsen mellan nationell och internationell syn på hållbarhet

En av motsägelserna i materialet rör världsarvet Laponia. Regeringen slog 2022 fast följande:

Mot bakgrund av avståndet mellan det planerade koncessionsområdet och världsarvet Laponia bedömer regeringen att verksamheten, inklusive driften av dess nödvändiga anläggningar inom området, inte riskerar att innebära en direkt negativ påverkan på världsarvets särskilt stora universella värde (Outstanding Universal Value). [...] Med hänsyn till bearbetningskoncessionens omfattning och föreskrivna villkor bedöms ett beslut att bevilja bearbetningskoncessionen inte innebära att Laponias status som världsarv äventyras. (Regeringen 2022, s. 31–32)

Denna formulering återupprepas i HFD-domen (HFD 2024, p.11). Den koloniala logiken i argumentet blir tydlig när man påminns om att Laponia utsågs till världsarv 1996 just för den unika kombinationen av naturvärden och kulturvärden, där landskapet har formats tillsammans med levande samisk tradition (Riksantikvarieämbetet 2026). Världsarvets universella värde är konstitutivt sammanvävt med renskötseln; renskötseln är inte en kringliggande aktivitet utan en del av det som gör Laponia till världsarv. När regeringen skiljer mellan direkt och indirekt påverkan baserat på geografiskt avstånd opererar den med en förenklad spatial logik som bryter sönder världsarvets faktiska sammansatta natur. Denna nationella bedömning står i tydlig kontrast till den internationella expertbedömningen. Som Riksantikvarieämbetet (2026) sammanfattar har UNESCO placerat Laponia under reaktiv övervakning sedan regeringen beviljat

bearbetningskoncessionen, och vid Världsarvskommitténs möte i Paris 2025 fattades ett mycket konkret beslut:

En central punkt i världsarvskommitténs beslut är att inga ytterligare beslut ska fattas som möjliggör gruvutvinning i Kallak/Gállok. (Riksantikvarieämbetet 2026)

Naturvårdsverket (2026) understryker dessutom att Världsarvskommittén beslutat om nio specifika åtgärder Sverige måste genomföra och att om Sverige inte följer dessa rekommendationer kan Laponia komma att föras in på listan över världsarv i fara och på sikt förlora sin världsarvsstatus. Den svenska statens prioritering är därmed inte förenlig med de internationella åtaganden Sverige ingått som statspart till världsarvskonventionen. Detta är diskursanalytiskt en central iakttagelse: när nationell extraktiv ekonomi ställs mot internationella bevarandekrav i ett skarpt läge är det den förre som väljs, även när det innebär att Sverige inte håller sina internationella åtaganden.

4.5 Säkerhetspolitisering: när hållbarheten försvinner för säkerhetstänkandets skull

I HFD:s dom från juni 2024 framträder för första gången direkt i relation till Gállok den säkerhetspolitiska vändningen i hybridform. Domstolen anför både den gröna omställningen och totalförsvarsperspektivet som skäl för riksintresseklassificeringen av Gállok

[...] järnmalm och stål behövs för den gröna omställningen samt att det även är av vikt i ett totalförsvarsperspektiv att Sverige har handelsvaror och järn av det slag som förekommer i Kallak. (HFD 2024, p. 70)

Hållbarhetsargumentet är fortfarande primärt, men totalförsvarsargumentet introduceras som ett kompletterande och förstärkande skäl. Från 2025 förskjuts tyngdpunkten dramatiskt. I regeringens pressmeddelande från januari 2026 förklarar energi- och näringsminister Ebba Busch att gruvpolitiken inte längre enbart är en näringspolitisk fråga utan har blivit en säkerhetspolitisk och diplomatisk angelägenhet, och att Sverige måste rusta starkt genom att utnyttja inhemska råvaror. Samtidigt konstrueras en geopolitisk binär logik där alternativet till inhemsk extraktion är beroende av Kina (Regeringskansliet 2026). Innan denna förskjutning analyseras kritiskt bör den säkerhetspolitiska oron sättas i sitt sammanhang. Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 befinner sig Sverige enligt regeringen i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget, och totalförsvaret byggs nu upp efter decennier av nedrustning (Prop. 2024/25:34). I den nationella säkerhetsstrategin anges uttryckligen att upprätthållen försörjningsberedskap och samhällets funktionalitet utgör ett vitalt nationellt säkerhetsintresse (Regeringen 2024). På EU-nivå etablerar förordningen

om kritiska råvaror att en trygg och diversifierad tillgång till strategiska råvaror är central för både den gröna och digitala omställningen och för försvarsförmågan (Förordning (EU) 2024/1252). Det finns alltså en reell och brett förankrad grund för att betrakta råvaruförsörjning som en säkerhetsfråga, och denna uppsats ifrågasätter inte den utgångspunkten i sig.

Det analytiskt intressanta är i stället hur denna i grunden legitima säkerhetsdiskurs tillämpas på just Gállok. Järnmalm återfinns inte bland de 34 kritiska eller 17 strategiska råvaror som EU:s förordning identifierar (Förordning (EU) 2024/1252); bristlogiken gäller i första hand metaller som sällsynta jordartsmetaller och litium, där Sverige har låg eller ingen inhemsk produktion. Sverige är samtidigt redan en av världens största järnmalmproducenter genom LKAB. Frågan blir därför inte om försörjningsberedskap är viktigt, utan hur en säkerhetspolitisk inramning som i sin kärna gäller kritiska metaller diskursivt kommer att omfatta även en råvara som Sverige inte har brist på.

Det är diskursivt anmärkningsvärt att järnmalm (vilket Gállok innehåller) inte är en bristresurs internationellt på samma sätt som vissa sällsynta jordartsmetaller eller litium. Sverige är en av världens största järnmalmproducenter genom LKAB i Kiruna och Malmberget. Bristlogiken i regeringens pressmeddelande syftar främst på kritiska metaller där Sverige har låg eller ingen inhemsk produktion, men diskursivt knyts hela det inhemska gruvprojektet (inklusive järnmalm) till totalförsvarsfrågan. Begreppet totalförsvar betecknar all verksamhet, militär, civil och ekonomisk, som krävs för att samhället ska kunna upprätthålla sin funktion vid kris och krig. När järnmalm anförs som totalförsvarsfråga är poängen inte främst att malmen direkt behövs för försvarsmakten utan att den behövs för den bredare ekonomins motståndskraft. Denna utvidgning av säkerhetsbegreppet är diskursivt central: den gör det möjligt att använda totalförsvarsargumentet även för resurser som inte har någon direkt militär funktion.

Vad händer när en mineraltillgång blir till en säkerhetspolitisk nödvändighet? Klares (2012) ramverk visar tre konsekvenser. För det första exceptionaliseras resursutvinning: säkerhet legitimerar extraordinära åtgärder, inklusive åsidosättande av miljö- och urfolkshänsyn. För det andra depolitiserar frågan, eftersom säkerhet framställs som objektiv nödvändighet snarare än politiskt val. För det tredje försvåras opposition, eftersom motstånd kan stämplas som att äventyra säkerheten. För Gállok-fallet innebär detta att kopplingen mellan järnmalm och totalförsvar gör det närmast omöjligt att argumentera mot gruvan utan att framstå som naiv inför geopolitiska realiteter.

Det centrala för denna analys är att hållbarhetsdiskursen inte avlöses utan trängs undan när säkerhetstänkandet igångsätts. Hållbarheten försvinner för att säkerhetstänkandet överväger. Hållbarhet försvinner inte därför att den har

motbevisats utan därför att den ersätts av en mer kraftfull legitimeringsdiskurs som är svårare att opponera mot. När en hållbarhetskritiker invänder att Gállok inte är klimatsmart eftersom långa transporter och avfallshantering ändå medför stora utsläpp, kan motargumentet flytta till säkerhet: Sverige behöver malmen för sin försörjningsberedskap, oavsett climateffekt. Den ironi som framträder är att den säkra framtid som konstrueras genom totalförsvaret bygger på att göra Norrland och Jokkmokk osäkra genom miljöförstöring, raserade betesmarker och fördjupat beroende av en industri vars vinster försvinner ur landet. Säkerhetspolitiseringsen utgör därmed inte ett nytt kapitel i kolonialismen utan en ny legitimeringsdräkt för en mycket gammal logik: Sápmi ska förse centrum med resurser, oavsett om motiveringen formuleras som stormaktens kassakista, modernitetens motor, klimatets räddare eller försvarsmaktens stomme. En metodologisk reservation är på sin plats. Den säkerhetspolitiska förskjutningen beläggs i primärmaterialet främst genom HFD:s dom (2024) och regeringens pressmeddelande (Regeringskansliet 2026). Detta är ett begränsat underlag, och slutsatsen om en bredare diskursiv förskjutning bör läsas som en identifierad tendens snarare än som ett fullständigt belagt mönster. Att totalförsvarsargumentet återkommer i flera typer av statliga dokument (Prop. 2024/25:34; Regeringen 2024) stärker dock tolkningen att det rör sig om en bredare diskursiv rörelse än ett enskilt uttalande.

5. Slutsats

Denna uppsats har analyserat hur den svenska staten diskursivt omformulerar Gállok som ett led i den fortsatta konstruktionen av Sápmi som resurskoloni, och hur gruvbolaget JIMAB återanvänder denna statliga diskurs. Staten nationaliserar fyndigheten juridiskt-administrativt och fyller denna nationalisering med två legitimeringsdiskurser: hållbar utveckling och nationell försörjningsberedskap. Tre huvudfynd kan lyftas fram, motsvarande de tre forskningsfrågorna.

Resultaten har nåtts genom en stegvis tillämpning av Faircloughs tredimensionella modell på primärmaterialet. På textnivå identifierades ordval, modalitet (modalverb som kräver och behövs), transitivitet och de tystnader som löper genom dokumenten. På den diskursiva praktikens nivå undersöktes interdiskursivitet, hur dokumenten refererar till och lånar av varandra, exempelvis hur JIMAB:s samrådsunderlag återanvänder statligt etablerade kategorier. På den sociala praktikens nivå tolkades dessa mönster mot begreppen resurskolonialism, teknokratisk hållbarhet och säkerhetspolitisering. De tre mekanismer som redovisas nedan framträdde alltså inte på förhand, utan som återkommande mönster i materialet, vilka därefter tolkades med hjälp av ramverket. Varje fynd nedan anger det textuella belägg det vilar på.

Som svar på den första frågan, om hur staten nationaliserar och legitimerar Gállok genom juridiska och administrativa kategorier, visar studien att fyndigheten lyfts ur sin lokala kontext och görs till nationell tillgång genom kategorierna riksintresse och god hushållning. Dessa kategorier omvandlar ett politiskt val till en juridisk-teknisk bedömning, så att prioriteringen av gruvdrift framstår som objektiv snarare än som ett uttryck för maktrelationer (Regeringen 2022; HFD 2024).

Här framträder också studiens mest övergripande iakttagelse: den koloniala legitimeringsdiskursen om Gállok skapas av den svenska staten, inte av JIMAB eller Beowulf Mining. Att detta går att hävda bygger på analysens interdiskursiva steg, som visar varifrån de centrala kategorierna kommer och i vilken riktning de lånas. Kategorierna riksintresse, god hushållning och samhällsekonomi är fastställda i svensk lag (3 kap. miljöbalken) och i mineralstrategin, och de tillämpades på Gállok av statliga organ innan och oberoende av bolagets argumentation: SGU pekade ut fyndigheten som riksintresse redan 2013, trots att Boverket och Länsstyrelsen avstyrkte (HFD 2024), och regeringen respektive HFD åberopade god hushållning och samhällsekonomi i sina avgöranden (Regeringen 2022; HFD 2024). JIMAB:s eget samrådsunderlag återanvänder sedan dessa redan etablerade kategorier och approprierar ett svenskt vi-perspektiv ("Sveriges största...", "Sverige ligger i framkant", JIMAB 2024). Bolaget framträder därför i materialet som användare av en diskursiv ordning som staten själv har skapat, inte som dess upphov. Det bör betonas att detta är ett påstående

om diskursens ordning om var kategorierna formuleras och vem som lånar av vem, inte ett påstående om enskilda aktörers avsikt, vilket ligger utanför vad diskursanalysen kan belägga. Detta framgår tydligast i regeringsbeslutet 2022, där Länsstyrelsen, Sametinget och UNESCO:s expertorgan samtliga avstyrkte utan att få genomslag; den slutgiltiga statliga prioriteringen är därför inte en konsensusbedömning utan ett politiskt val.

Som svar på den andra frågan, om hur hållbar utveckling används som statlig legitimering, visar studien att problemet definieras tekniskt som koldioxidutsläpp per ton stål, varför lösningen blir teknisk i form av direktreduktion via DRI och höghaltig järnmalm (Nightingale 2019; JIMAB 2024). Den paradox Langston (2019) identifierar är central: naturskydd förutsätter ekonomiska insatser som i sin tur förutsätter resursextraktion, vilket gör hållbarhet till en drivkraft för fortsatt utvinning. Detta belägg vilar på tystnadsanalysen: politiska alternativ såsom minskad konsumtion, cirkulär ekonomi och återvinning av befintligt stål förekommer inte i materialet, inte som diskvalificerade alternativ utan som helt icke-existerande, vilket är hegemonisk naturalisering i Faircloughs (2003) bemärkelse.

Som svar på den tredje frågan, om hur försörjningsberedskap och totalförsvar konstrueras, visar studien att dessa diskurser från 2025 etableras som en ny statlig legitimeringsfigur för gruvdrift, svårare att opponera mot än hållbarhetsargument. Regeringskansliets (2026) pressmeddelande illustrerar mekanismen: gruvpolitiken omdefinieras från näringspolitisk till säkerhetspolitisk fråga, vilket innebär en exceptionalisering där lokala och samiska intressen kan åsidosättas med hänvisning till säkerhet (Klare 2012). Belägget för att detta rör en utvidgning snarare än ett reellt bristläge är att järnmalm inte återfinns bland EU:s kritiska eller strategiska råvaror och att Sverige redan är en stor järnmalmproducent genom LKAB; bristlogiken gäller kritiska metaller men utsträcks diskursivt till all inhemsk gruvdrift. När säkerhetsdiskursen träder fram hamnar hållbarhetsargumentet i bakgrunden som primärt skäl, det motbevisas inte, men underordnas en legitimeringsfigur som åberopar nationell nödvändighet. Detta visar att urfolks- och miljö rättigheter inte möter mindre motstånd när hållbarhetsdiskursen vacklar, utan att motståndet byter form.

En central motsägelse som löper genom materialet rör världsarvet Laponia. Regeringen bedömde 2022 att Laponias status inte äventyras, och HFD bekräftade detta 2024 (Regeringen 2022; HFD 2024). Världsarvskommittén har dock placerat Laponia under reaktiv övervakning och vid sitt möte i Paris 2025 fattat det konkreta beslutet att inga ytterligare beslut ska fattas som möjliggör gruvutvinning i Gállok (Riksantikvarieämbetet 2026). Den svenska statens position framstår därmed som svårförenlig med de internationella åtaganden Sverige ingått som statspart till världsarvskonventionen, vilket är en spänning som

materialet tydligt synliggör, även om en slutgiltig folkrättslig bedömning ligger utanför denna diskursanalys.

Sedan år 1634 när kronan hoppades att skapa en koloni i Norrland som skulle förse resten av staten med resurser, har mycket förändrats vad gäller synen på kultur, språk och rättigheter. Men statens rätt att utvinna resurser utan direkt kompensation till lokalområdet är ett exempel på resurskolonialism logiken som fortfarande framträder. Det är därför viktigt att förstå denna kontinuitet och kunna koppla preteritum med futurum. Frågan blir om Sverige kan ha en hållbar och rättvis framtid om den bygger på att behålla Sápmi som en resurskoloni, eller om en verklig hållbarhet kräver att själva logiken (att tillväxt är en oskiljaktig del av utveckling) ifrågasätts från grunden.

Referenser

- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Ekers, M. & Prudham, S. (2017). The metabolism of socioecological fixes: Capital switching, spatial fixes, and the production of nature. *Annals of the American Association of Geographers*, 107(6), s. 1370–1388.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Forum för levande historia (2024). Samer i Sverige. Tillgänglig: <https://www.levandehistoria.se/fakta/nationella-minoriteter-statens-paverkan/samer-i-sverige> [hämtad 2026-05-19].
- Förordning (EU) 2024/1252. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020. EUT L, 2024/1252, 3.5.2024.
- Fur, G. (2013). *Colonialism in the Margins: Cultural Encounters in New Sweden and Lapland*. Leiden: Brill.
- HFD (2024). Dom i mål 3893-22, 25 juni 2024. Stockholm: Högsta förvaltningsdomstolen.
- Huskey, L. & Morehouse, T. A. (1992). Development in remote regions: What do we know? *Arctic*, 45(2), s. 128–137.
- Jannok Nutti, Y. (2023). Samiska rättigheter och gruvkonflikter i Sverige. *Nordisk miljörättslig tidskrift*, 2023(1), s. 45–68.
- JIMAB (2024). Utökat samråd Kallak järnmalmprojekt. Jokkmokk Iron Mines AB, september 2024.
- Klare, M. T. (2012). *The Race for What's Left: The Global Scramble for the World's Last Resources*. New York: Metropolitan Books.
- Kuokkanen, R. (2019). *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender*. Oxford: Oxford University Press.
- Langston, N. (2019). Sustainable Mining and the North. I: Nightingale, A. J. (red.) *Environment and Sustainability in a Globalizing World*. New York: Routledge, s. 162–181. <https://doi.org/10.4324/9781315714714-10>
- Lerner, S. (2010). *Sacrifice Zones: The Front Lines of Toxic Chemical Exposure in the United States*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Li, T. M. (2014). *Land's End: Capitalist Relations on an Indigenous Frontier*. Durham: Duke University Press.
- Mabo v. Queensland (No 2) (1992) 175 CLR 1 (High Court of Australia).
- Naturvårdsverket (2026). Yttrande över Statskontorets rapport En översyn av förvaltningen av världsarvet Laponia (2025:10) (KN2025/01997). Ärendenummer NV-25-052761, 22 januari 2026.
- Nightingale, A. J. (red.) (2019). *Environment and Sustainability in a Globalizing World*. New York: Routledge.
- Post, A. E. & Le Billon, P. (2025). The Green War: Geopolitical metabolism and green extractivisms. *Annals of the American Association of Geographers*, 115(3), s. 775–791.
- Prop. 2024/25:34. Totalförsvaret 2025–2030. Stockholm: Försvarsdepartementet.
- Regeringen (2022). Bearbetningskoncession för Kallak K nr 1. Beslut 22 mars 2022 (N2017/04553). Stockholm: Näringsdepartementet.
- Regeringen (2024). Nationell säkerhetsstrategi. Regeringens skrivelse 2023/24:163. Stockholm: Statsrådsberedningen.
- Regeringskansliet (2026). Nya gruvor avgörande för Sveriges totalförsvär och ekonomiska säkerhet. Pressmeddelande 12 januari 2026. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/nya-gruvor-avgorande-for-sveriges-totalforsvar-och-ekonomiska-sakerhet/> [hämtad 2026-04-29].
- Riksantikvarieämbetet (2026). Sverige rapporterar till Unesco om världsarvet Laponia. Nyhet, 10 februari 2026. Tillgänglig: <https://www.raa.se/nyheter/2026/02/sverige-rapporterar-till-unesco-om-varldsarvet-laponia/> [hämtad 2026-04-29].
- Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real World Research*. 4 uppl. Chichester: Wiley.
- Roto, J. (2014). Estimated area traditionally exploited by the Sámi. Analysis and design by Johanna Roto; Sami place names by O. Korhonen and J. Sergayeva; topography EEA 2014. Nordregio. Tillgänglig: <https://nordregio.org/maps/sapmi/> [hämtad 2026-06-03].
- SO-rummet (2026). Samernas historia. Tillgänglig: <https://www.sorummet.se/kategorier/historia/historiska-teman/urfolk-och-minoriteter/samernas-historia> [hämtad 2026-05-02].
- SOU 1975:100. *Samerna i Sverige: stöd åt språk och kultur*. Bilagor. Betänkande av Sameutredningen. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 2026:15. Marken, vattnet, tankarna: konsekvenser för samer av svensk politik. Volym 1. Drugge, A-L., Fur, G. & Nordin, J. M. (red.). Stockholm: Statsrådsberedningen.
- Stiernström, A. (2023). Sustainable development and sacrifice in the rural North. *Sociologia Ruralis*, 63(3), s. 661–682. <https://doi.org/10.1111/soru.12430>
- Tuhiwai Smith, L. (2012). *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*. 2 uppl. London: Zed Books.

Össbo, Å. & Lantto, P. (2011). Colonial Tutelage and Industrial Colonialism: reindeer husbandry and early 20th-century hydroelectric development in Sweden. *Scandinavian Journal of History*, 36(3), s. 324–348.
<https://doi.org/10.1080/03468755.2011.580077>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Martyna Sambor har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.